

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, v torek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejeman, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. O pravništvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.

Domače in slovanske novosti.

— Kakor čujemo, bode v graškem zboru denes v soboto **volitev deželnega odbora**, kateri se ima po deželnem redu v vsaki sesiji ponoviti. Ta volitev je letos tem večje važnosti, ker more proizvesti velik konflikt. — Znano je, da se voli 6 deželnih odbornikov in sicer 1 iz skupine velikih posestnikov, 1 iz mest in trgov, 1 iz kmetijskih občin in 3 iz cele zbornice. Za Slovence je torej samo upanje enega svojih zastopnikov v skupini kmetijskih volilnih okrajev v odbor spraviti, ker so konservativni Nemci, ki imajo v tej skupini večino, v tem vprašanju pravičnejši in svobodomiselniji kakor tako imenovani liberalni, ki niso še do spoznanja prišli, da 400.000 Slovencev v štajerskem deželnem odboru zastopstvo po pravici gre. — Kakor iz poročil deželnega zbora sprevidamo, je 5 nemških dež. odbornikov iz povoda Hermanovega govora proti Heilbergovemu predlogu, v katerem govoru je Herman deželnemu odboru očital da „deželo k finančijelnemu propadu tira“ — v posebnem pismu na dež. glavarja izreklo, da neče dalje s Hermanom poslovati. Da, ti gospodje so tako daleč šli v svoji neopravičeni občutljivosti, da se niso hoteli več na deželno-odbornsko klop uvesti, temuč so se Hermana ogibali kakor gobovega, ali brezčastnega človeka. Ta nevredna in gotovo neparlamentarna demonstracija je v vsej zbornici najneprijetnejši vtis naredila. — Ker se bodo skoraj gotovo vsi, ali vsaj večina prejšnjih deželnih odbornikov, volili, mogoče je, da, ako se g. Herman zopet voli, zdaj izstopivši deželni odborniki svojo trmo dalje gonijo, ne udeležijo se dela, in ne bode nobenega deželnega odbora! Tako stoji stvar. Kako se bodo naši poslanci njej nasproti obrnili?

Kako mi stojimo s Hermanom, tega se čitatelji našega lista še domišljajo, namreč da smo morali še pred nedavno braniti naš list proti raznim njegovim napadom, mi smo morali odbijati na-

čela njegove znane brošure, ktere so bile dale našim narodnim nasprotnikom orožje pri zadnjih volitvah v roke, mi mislimo, kakor tudi graški konservativci (glej „Volksblatt“) mislijo, da je morda v tem času pomirjevanja Hermanov način bil nepolitičen, — ali, kakor smo v hvaležnem spominu Hermanovih prejšnjih zaslug za našo narodno reč, njegovo kandidaturo z vsem sreem in z vsemi močmi podpirali, tako smo tudi prepričani, da drugi slovenski poslanci ne bodo poslušali nobenih obljub „liberalcev“ in bodo pred očmi imeli, da Herman ni nič storil proti naši narodni ideji, če je tudi zagrešil proti formi. Zato pričakujemo od njih značajnosti da se ne bodo dali od demonstrativnih scen upogniti, ter da bodo za Hermana s konservativci glasovali, ker bi nasprotno ravnanje ne bilo dezavoiranje forme, nego zatajenje principij Hermanovega govora, in odobravanje neparlamentarne demonstracije drugih nemško-liberalnih deželnih odbornikov.

— Še bolj neprijetno zanimljivost ima volitev **deželnega odbornika v Ljubljani**. Iz denšnjega ljubljanskega dopisa je razvidno, kako se je vršila in dovršila. K temu, kar dopisnik poroča, pristavimo samo nekoliko v pojasnjenje našega stališča. Kakor nikjer, tako nam tudi tu nij za osebo nič, nego za stvar in za načelo samo. Murnik ali Zarnik bi bilo vse eno pod enakimi razmerami. Ali baš razmere niso enake. Dr. Zarnik sam ve, da bi bili „Slovenski Narod“ in z njim vsi njegovi politični prijatelji od tiste ure njegovi najbrezobzirnejši protivniki, ko bi on storil ali govoril kaj proti naši narodni ideji, ali tega nij storil. To bodi omenjeno, da se niti ne videz ne kaže, kakor da bi bili v tem slučaju osobni. Da, nasproti, kar se g. Murnika tiče, izrečemo, da ga o s o b n o tudi spoštujemo. Vendar bode g. Murnik sam moral priznati, da kar se duševne moči, kar se narodnega delovanja, kar se dalje tiče zaslug za našo literaturo in vzbujenje slovenskega ljudstva,

— ne more se on nikakor vsporediti z Zarnikom, zato obžalujemo, da se nij iz teh obzirov sam protikandidature odrekel. Kdor v narodnem obziru dela in delati more, ta naj ima delavnino, kjer že enkrat je. Da je stvar tako došla, bili so krivi osobni, torej malostni razlogi.

— V Koroškem deželnem zboru traja nemško-liberalno zaničevanje zastopnika Slovencev g. Einspielerja dalje. V 9. seji je posl. Jesernigg pripovedoval, da je vsled trdive Einspielerjeve, ka v Celovcu nobeden uradnik slovenskega jezika ni zmožen, našel jih 15, ki morejo slovensko uradovati (zakaj pa ne uradujejo?) ter to kot nov dokaz za „hujškanje slovenskega proroka“ (des windischen propheten) E. navajal. — Živio „der windische prophet“, in naj dobi kmalu dosti učencev.

— O isterskem deželnem zboru se piše „Novicam“. V tem zboru so štirje Slovani: škof g. Dobrila, Franjo Marot, Anton Rubeša in Ivan Grobiša, dekan iz Krkavca. Od treh namestnih izborov sta bila izbora kanonika dr. Federetiča in posestnika Bogoviča potrjena; g. Zamarina pa so odvrgli. — Menda zato, ker ni vreden naslednik lani zboru odmrlega dr. Madonizze. Madonizza je bil velik liberalce; katoliški plovnik Zamarin bi ga ne mogel prav nasledovati. Odbor je našel Zamarinova izborna pisma vsa v redu, a vendar izven gori omenjenih Slovanov ni noben poslanec za-nj glasoval, in tako je padel. Nadjamo se pa, da bodo njegovi volilci značajni ter ga zopet volili. On je pošten Talijan. Gosp. Bogovič in Feretič nista prišla v zbor, menda zato ne, ker so ju liberalci lani odvrgli kakor letos Zamarina. — Občine so skoro vse se s prošnjami oglasile, da hočejo avtonomijo; pa italijanska gospoda menda ne bode prošnje uslišala, češ, da so občine premajhne. Ah jaz bi tem gospodom doslednost njihovih besedi pokazal in bi rekel: vsaj tudi zborček je predroben, treba ga je združiti z zborom bele Ljubljane, da bode Istra srečni del Slovenije v srečni Avstriji.“

Listek.

iz pismene zapuščine A. Tomšiča.

I.

Dr. K. Sladkovsky.

(Konec.)

V demokratičnem smislu je Sladkovsky sodeloval že takrat pri nekterih časnikih, ki so resnici svoje prostore odpirali. Posebno se je odlikoval kot dopisnik časnika „Večerni list“ in novin, ktere je izdajala „Slovanska lipa“. Ta čas je Sladkovsky celo prišel v navskrižje z gg. Palackim in Riegerjem. Sladkovsky je namreč trdil, da cesar ne sme samolastno spreminjati ustave, ki se je bila tačas izdelala, ampak da jo mora nespremenjeno potrditi; nekteri česki poslanci, in med temi R. in Pal. pa so zagovarjali misel, da sme cesar svojevoljno spreminjati kakor mu drago in takrat je Sl. v „Večernih listih“ poln nevolje pisal, da so česki poslanci bolj ministerski kakor ministri sami.

Ko se je bil vzbudil oktoberski punt, vrnil se je Sl. zopet v Prago in se je udeleževal demokratičnega gibanja proti reakciji, ki je začela pri vseh oknih zopet v deželo lesti. 10. maja 1849 se je v Pragi oklicalo izjemno stanje, Sladkovskega

so vrgli v ječo, 2 leti so ga imeli samega v preiskavanji zaprtega, potem ga je okrožna sodnija na Hradzinu obsodila — k smrti! 20. sept. 1850 je bil obsojen na vešala, milostivo se mu je kazeno zmanjšala na 20 let težke ječe. Šest let je sedel Sladkovsky v olomuški trdnjavi. Ako prištevamo 2 leti zopora na Hradzinu, bil je vsega vkup 8 let v ječi, v nezdravih celicah in mokrih kazematah, kar je mu moralo glodati na njegovem zdravju, vendar je od nekterih nevarnih bolezni zopet okrevl.

Na Hradzinu v Pragi so mi pokazali železo prepreženo okence, kjer je Sladkovsky dve leti zdihoval, kjer je pričakoval svoje smrti. Okence je navadno, in železen križ kakoršen je tam, se more povsod videti. Vendar sem ga dolgo ogledaval. Prišel sem bil ravno iz Daliborke. Tako se zove grozovita 4 nastropja visoka ječa, kjer je moral Dalibor prvi, a ne zadnji umreti nečlovečansko smrt, smrt gladu za svojo domovino. Daliborka, ta stolp trinoštva, je padel in izgubil svojo moč, stara ženica nam je razkladala strahovitosti, ki so nekdanj tu vladale, razvedavi študentje se po vrveh spuščajo iz ene tamnice v drugo, kjer je moral nekdanj naslednik suniti kosti svojega prednika v niže brezno v svesti si, da bo on moral en-

krat ravno tako umakniti se svojemu nasledniku. Politična ječa na Hradzinu je sicer svojo žrtvo našega Sladkovskega zopet opustila, a še dandenes si ob njenih križih razbija glavo politični jetnik. Kakor je padla Daliborka, padejo zanesljivo tudi druge politične ječe, ako bo imelo človečanstvo kaj moč, ki se bodo za njegove pravice enako neustrašeno potezali, kakor se je potezal in se še zdaj poteguje dr. Karl Sladkovsky.

Osem dolgih let je ostal Sladkovsky v ječi. Pač je tu trpelo njegovo telo, a ne njegov duh. Z navadno pridnostjo se je tu naučil Sl. magjarskega jezika, ktere ga tako gladko govori, kakor francoskega, italijanskega in angleškega, seveda čisto neglede na nemški in česki jezik.

10. maja 1857 je bil Sl. amnestiran, a pod strogo policijsko oko postavljen. Ker mu je bila vsa druga delavnost zaprta, stopil je v spedicijo svojega svaka, kjer je ostal do leta 1860. Oktoberska diploma ga je poklicala zopet na politično polje. Najprvo je postal sodelavec političnega časnika „Čas“, od tod je prestopil k demokratičnemu „Hlasu“, ktere ga je bil V. Vavra ustanovil, in ktere ga je kasneje Sl. tudi uredoval.

Ko se je potem „Hlas“ združil z Gregerjevimi „Narodn. listi“, prestopil je kot glavni sodelavec

— Omenili smo že pred nekoliko časom, da bode l. 1872 v Moskvi velika politehnična izložba ali razstava, na katero so povabljeni vsi Slovani. Denes dopolnujemo: Razstava se bode odprla 13. maja 1872, v slavo 200letnice rojstva Petra Velikega. Moskovsko vsenčilišče, ki je priredilo slavno etnografsko razstavo l. 1867, bode tudi to. Predsednik je veliki knez Aleksander Aleksandrovich, a ministri financ, vojske in pomorstva bodo pomagali denarno. Darov za velikost razstave je došlo od različnih ruskih rodoljubov že nad 100.000 rubljev. Namen te razstave je, pokazati ruski napredek.

Iz deželni zborov.

Deželni zbor kranjski.

(7. seja dne 4. oktobra.) Po prebranem in potrjenem zapisniku prejšnje seje, poprime za besedo poslanec dr. Bleiweis:

Slavni zbor! obhajali smo ravno kar cerkveno svečanost imendana presvitlega cesarja in vojvode našega. Pošiljali smo gotovo vsi najtoplejše prošnje, da bi gospod nebes in zemlje mu dodelil moč, da dovrši to, kar si je v tej za Avstrijo osodepolni dobi postavil za svoj cilj in konec, rekši: mir bodi med narodi! In te besede je presvitli cesar dejansko uresničil z velikodušnim reskriptom do českega deželnega zbora. (Živio!) Ta reskript, gospoda moja, pomeni oljko miru v Avstriji! Da pa državna ladija, katero so viharji v preteklih 10. letih gnali sem ter tje, pride vendar enkrat v mirno zavetje, treba je, da vsi narodi lojalno so presvitlemu cesarju na pomoč, in med temi narodi je gotovo slovenski narod tisti, ki se sme šteti med vselej najzvestejše narode.

Svet dobro vé, slavni zbor, da besede „hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovincu ne gane“, niso prazna fraza. Narod naš je to v burnih časih dejanski pokazal in to bode tudi pokazal vsigdar, ako mu bode zopet prilika dana. Temu priča smo mi zastopniki slovenskega naroda na Kranjskem, ki denes pred častiti prestol prinesemo navdušeni klic: Bog živi presvitlega cesarja, vojvodo našega! (Ves zbor navdušeno trikrat kliče: Živijo! Slava mu!). Gosp. deželni glavar pa naj to prepoznižno čestitanje na imendan našega presvitlega cesarja po brzoglavu na prestol poroča.

Deželni glavar dr. Razlag nasvetuje da se ta predlog odobri trikratnim živio-klicem. (Živio! živio!)

Na dnevni red prestopivši se poročilo dež. odbora o novem statutu za ljubljansko glavno mesto preloži na dnevni red prihodnje seje.

k temu listu, kjer je še zdaj in kjer sem ga prvi-krat videl. Rekel sem, da je bil Sl. napravil svoje rigorozne, a opustil je bil javno disputacijo, in ker so ga nekteri zaradi pomanjkanja doktorstva zasmehovali, napravil je leta 1866 še to, postal doktor vsega prava.

Dasiravno je Sl. pri časniki neutrudno delal, razvijal je tudi drugod delavnost, kateri se moramo res čuditi. Sladkovsky je odlični govornik pri narodnih svečanostih, in pri Husovem praznovanju sem imel sam priliko občudovati njegovo govorniško spretnost.

Njegovo delovanje za razširjanje domače obrtnosti je nepremisljivo in je pomagalo mnogo mnogo k sedanjim slavnim českim zmagam. V deželnem zboru si je s svojo dialektično in nikdar ugnano zgovornostjo pridobil najlepše ime in brez dvombe je za Riegerjem prvi česki govornik. S časom si je Sladkovsky okolo sebe zbral močno stranko, t. im. Mladočeha ali zaprav demokratično česko stranko, h kateri pripadajo tudi stareji možje, da imenujem le slavnega ranjkega Purkinja. Ta stranka je v državopravnih vprašanjih vedno edina s t. imenovano staročesko ali konservativno, samo da izkuša nektera druga vprašanja rešiti v bolj svobodomiselnem smislu.

Predlog nove postave o pomnoženju normalnega šolskega zaklada se po malenkostnih amendentih, katere stavijo poslanci Irkič, Poklukar in Pintar potrdi. Ta postava se glasi:

Postava

od
za vojvodstvo Kranjsko
o uravnavi doneskov od zapuščin k normalnemu šolskemu zakladu.

S pritrjenjem deželnega zbora Mojega vojvodstva Kranjskega zaukazujem sledeče:

§ 1.

Od vsake zapuščine, ki se je obravnala pri kaki kranjski sodnji ali pri kaki drugi v to obravnavo postavno poklicani oblasti, se ima, počenši od tistega dne, kadar ta postava moč zadobi, donesek enega odstotka čiste zapuščine normalnemu šolskemu zakladu Kranjskemu odrajtovati.

Nasproti temu pa se od tega časa ne odrajuje več dosedanji donesek normalnemu zakladu.

§ 2.

Ta donesek odrajtati imajo dedniki (jerbi) dolžnost, zato pa imajo tudi pravico, da en odstotek zase utrčajo od zneska ali vrednosti volila (legata).

§ 3.

Oproščene tega doneska so:

- vse dedščine, volila in ustanove, ki so na korist kranjskim javnim ljudskim in srednjim šolam;
- vse take zapuščine, od katerih po volji oporoke kranjski normalni šolski zaklad toliko ali pa še več dobi, kakor bi dobil po razmeri te postave;
- vse take zapuščine, katere po odšteti dolgovih, ki se imajo iz njih plačati, ne dosežejo 300 gold. a. v.

§ 4.

Vsi normalnemu šolskemu zakladu in zapuščin dohajajoči doneski se smejo, dokler postava kaj družega ne zapove, kot tekoči dohodki rabiti, in v smislu § 66 državne postave od 14. maja 1869 za namene javnega ljudskega šolstva obračati.

Ustanovljanje dotičnega proračuna spada z ostalimi dohodki normalnega šolskega zaklada v oblast deželnega zbora, — nakazovanje na podlagi proračuna dežel. šolskemu svetu, — shramba in uprava tega zaklada pa v področje deželnemu odboru.

§ 5.

Pobirajo se pa ti doneski v smislu ministerkega ukaza od 8. novembra 1850. leta; v ta namen imajo c. k. okrajne sodnije vsacega pol leta izkaze napraviti o vseh v preteklem pol letu za

Dokler so Čehi še obiskavali dež. zbor, volili so Sl. v deželni odbor, zdaj ga nikdar ne izpuste iz mestnega zbora. Zdaj je mimo drugih opravil predsednik odbora za stavljenje českega narodnega gledališča; odkar on predseduje, je gledališče toliko napredovalo, da se bo moglo najkasneje v 3 letih odpreti.

Sladkovsky je neoženjen, v svojem življenji čisto priprost, priljuden, vedno postrežen in delaven. Ker se je zadnje čase zholjšalo tudi njegovo zdravje, ni se bati, da bi ga ne čakala lepa bodočnost, ni se bati, da ne bi videl kako bo šla v klasje in dozorela ona setev, pri kateri je s tolikim požrtvovanjem in tolikim nesebičnim trudom sodeloval.

Za slovenske zadeve ima kakor vsi Čehi, odlični in priprosti, največje simpatije. Ko sem se od njega poslavljaj, naročil mi je srčen pozdrav vsem pravim rodoljubom in zapustil me je z obljubo: Bodite prepričani, da bomo Čehi vas Slovence povsod in vselej na vse moči podpirali; kadar pa napravite kako večjo narodno slovesnost, bodem Vam jaz in gotovo še kdo mojih sorojakov povrnil Vaš pohod. Na svidanje v Sloveniji!

A. Tomšič.

odmerjenje davščine dovršenih zapuščinah, od katerih se je izkazalo, da se je pri davkarji donesek k normalnemu šolskemu zakladu odrajtati, ter imajo te izkaze v kontrolo deželnemu računovodstvu izročiti.

§ 6.

Mojim ministrom za bogočastje in nauk, pravosodje in financ se ukazuje izvršitev te postave.

Pri poročilu dež. odbora, da se prevzemó stroški za dovažne ceste pri kolodvorih Ljubljansko-Trbiške železnice nasvetuje gosp. V. C. Supan, da se ta važna reč izroči posebnemu odboru 7 udov, kateri se takoj voli. Voljeni so: Jugovic, Kozler, Pintar, Poklukar, Zagorec, Murnik, Supan.

Poročilo dež. odbora, da se za razširjenje Glavarjeve bolnišnice v Komendi dovoli potrebnih 11.500 gold. se potrdi.

Ravno tako se tudi potrdijo poročila finančnega odseka o računskih sklepih in proračunih kranjskih ustanovnih zakladov. Kot dokaz, kako se na Kranjskem skrbi za dijakke, naj služi to da je skupno premoženje zaklada kranjskih dijaških ustanov konec decembra 1870 znašalo 425.565 gld. 72 kr.

Odobri se tudi poročilo finančnega odseka o dopolnitvi dne 30. septembra 1868 sklenenega sistemiziranja plač uradnikov in služabnikov deželnih in o njih prošnjah, po katerem dobivajo pri pomočnem uradu: dež. koncipist Kreč stalne plače 800 gold., priklade 200 gold., praktikant 300 gld., pri deželni blagajnici blagajnik 1200 gold., kontrolor 1000 gold.; v posilni delavnici oskrbnik 1000 gold., kontrolor 800 gold., primarij 600 gld., nadpaznika po 360 in 300 gold., pazniki po 250 in 220 oziroma 200 gold. Vrh tega se uvedó petletnice po 100, 50 in 25 gld.

O prošnji podobčine Narin za dovoljenje deloma potrjenje razdelitve onega denarja, katerega je južna železnica plačala za soseskino svet se sklene: Gospodarstvu premoženja podobčine Narin se dovoli, da onih 2278 gold. 31 $\frac{1}{2}$ kr., katere je dobilo od južne železnice za prodani pašnik, sme razdeliti med posamezne posestnike po zemljiščih, — in razdelitev že 12. julija 1869 l. od južne železnice za soseskino pašnik prejetih 3895 gold. 18 kr. se potrdi.

Pintar v imenu peticijskega odseka poroča o prošnji Metličanov, da bi se vsaj polovica zemljišnega davka odpisala zbog slabe letine. Naj se ta prošnja c. kr. vladi izroči, da bi bila, kolikor največ mogoče uslišani.

Poslanec Kramarič prav gorko podpira to prošnjo ter razlaga, kako nenavadno slaba letina tare prebivalce Črnomalskega okraja, Preloke, Adlešič itd. Vinska trta tako slabo kaže, da kdor je lani dobil 100 vedrov, jih bo letos komaj deset in še te mnogo slabše, kuruza debelača komaj deseti del obeta, isto tako zelje, repa proso in krompir. Vrh tega se dela železnica iz Karloveca v Reko in mnogo hlapcev popušča dozdanji posel in gre k železnici, kmet in grajšček nimata delavnih moči. Kot zastopnik Črnomalskega okraja prosi tedaj prav srčno, da bi se ondotnim prebivalcem iz teh razlogov odpisal zemljiščini davek.

Se sprejme po poročilu.

Kot zadnja točka na dnevnem redu je bila težko in radovedno pričakovana volitev deželnega odbornika in potrebnih namestovalcev.

Kot dež. odbornik je izvoljen Murnik s 4 glasi. (Sikanje na galeriji.) Poslanec Jugovic in Kotnik nista volila.

Za namestovalca se volita korar Kramar in Svetec. — Konec ob 2 $\frac{1}{4}$ uri popoldne.

Prihodnja seja v soboto ob 10 uri.

Deželni zbor štajerski.

Govor posl. dr. Srneca.

(Konec.)

Razsodba, je-li kateri zbor, posebej deželni zbor českega kraljestva ali prihodnji državni zbor, postaven, se nanaša, mislim na te-le točke: prvič, da se nobena oseba zbora ne udeleži, ktera ni postavno poklicana; drugič, da so vse osebe, ki

so poklicane, povabljene; tretjič da zbor zboruje na postavnem kraju, in četrtič, da predsedništvo ima ena oseba, ki ji dostoji. Če so te točke izpolnene, je zbor postaven, in nič ne pomaga zabrambe vlagati proti sklepom, ki bi utegnoli ali mogli biti zunaj področja tega zbora, in zato tudi nič ne koristi take zbere zapuščati. Kajti izstopivši imajo dolžnost, udeleževati se dalje še posvetovanja in sklepov, ki so postavni. Če tedaj na Českem, Moravskem in Kranjskem manjšina deželne zbere zapuščajo, nimajo prav in so one prelomile ustavo, ne pa vlada, če je poslala reskript na deželni zbor. Treba je vendar počakati bo-li zdaj zbrani deželni zbor českega kraljestva, ki je zbran po novem deželnem redu in ki ga obišče zgodovinska stranka itak s požrtvovanjem, povod dal štirskemu deželnemu zboru, da ta vloži zabrambo.

Bilo je že rečeno, da imenovani reskript ni nobena postava; to je jasno, kajti postava bi se le mogla postaviti z dovoljenjem českega deželnega zbora in vlade. Pa tudi ni posiljenje (oktroiranje), kajti reskript ne spremeni nobene obstoječe postave in ne določuje nič novega. Ta reskript ni niti vladni predlog, kajti ne predlaga deželnemu zboru nobene postave, ki bi se imela posvetovati in določiti. Če besedo reskript predstavim, ne najdem nobenega priličnejšega izraza, nego: dopis. Kako se more trditi, da je dopis na postavno zbran deželni zbor prelomba ustave, prelomba pravice? To že iz formalnih uzrokov ni mogoče.

§. 19 dež. reda tudi ne pravi, da ima štirski deželni zbor svoje mnenje izrekat o dopisih na druge deželne zbere; ampak bilo je že povedano, da ima štirski deželni zbor izustiti se o razglasenih občnih postavah in napravah. Gospodom tedaj, ki so denašnji predlog stavili, se mora jako muditi, kajti o dopisu na česki deželni zbor že denes zabrambo skleniti, se mi zdi dosti prezgodaj. Zakaj pa gospodje nič niso storili, ko se je sklenila sprava s Ogrji? Je vendar poročevalec sam izrekel, kake neprijetne posledice je ta sprava za štirsko imela. Ta sprava se je razglasila po občni postavi in njeni nasledki, posebno denarstveni, za blagor dežele so pripoznani; takrat tedaj bi deželni zbori imeli vsakako pravico izustiti se, a takrat se je molčalo, zdaj pa bi že zabrambo vložili proti prostemu dopisu!

Tudi vspeh reskripta ni tako strašanski, da bi mogel dati povod zabrambam. Gospod poročevalec je reskript prav nepopolnoma priobčil. V njem ne stoji samo, da se stare pravice českega kraljestva pripoznajo in da je Nj. veličanstvo pripravljeno jih potrditi s kronovanjsko prisego, ampak tudi, da se deželni zbor českega kraljestva pozivlje, stare pravice v sklad spraviti z novimi napravami in s pravicami drugih dežel. To pa je gotovo silno potrebno. Mislim, da sem sprva v svojem govoru dokazal, da je v Avstriji stvarno in formalno razpor med starimi pravicami in novo ustavo; ta razpor se ima zadelati, da dobi Cislajtanijska kak najhitreje zopet dovoljne razmere.

Nadalje če se gospod poročevalec vsled časnikarskih in zasobnih glasov boji, da se ne bi českemu deželnemu zboru večji delokrog dal v sodnijskih rečeh, ne morem jaz tudi v tem nič strašnega najti. Deželni zbor štirski ima 63 udov, deželni zbor česki okolo 200; mislim deželnemu zboru obstoječemu iz 200 udov se sme vendar pustiti večji delokrog kot kateremu drugemu deželnemu zboru, ki ima manj udov, kajti več delavcev more tudi več opraviti.

Dalje se je reklo, da se utegnejo českemu kraljevstvu tudi denarstveni poboljški dovoliti. To je vse mogoče. In takrat, če utegnejo ti poboljški naši deželi v škodo biti, bo čas — in jaz sam se bom udeležil — proti temu zabrambo vložiti. Do zdaj pa še ni bilo povoda.

Na enem mestu poročila se mi zdi, je ono izrečeno, kar je po mojem mnenju povod dalo tej celi pravni zabrambi. Tam se Slovanom v obče in sicer precej debelo očita zveza z drugimi elementi, ker,

pre hočejo narodno gospodstvo doseči in ge v posiljenje drugih zlorabiti. Ali gospoda, najdem tu besedo: „hočejo“, vprašam pa gospode ustavne stranke, kaj pa ste Vi v zadnjih 10 letih storili? Ali se ne smemo mi z večjo pravico pozivati na djanja nego nam smete Vi gospoda, oponašati hotenje? Ali se ne spominjate, gospoda več, da niste Šmerlingovih patentov, ki so Vas poklicali v večino po načinu djanskim razmeram ne odgovarjajočem, niti v eni točki premenili; da ste vse dotično predloge vsikdar zavrgli? ali ste pozabili, gospoda, na obsadni stan v Pragi, na zapore českich časnikarjev, na kavcijske izgube? Ali ste, gospoda, Galicijo pomirili ali ji le kaj obljubili? Ali ste, gospoda, pozabili, kako so bili Čehi pri vsaki priložnosti v gledišču, v časnikih, v sodnijskih zasmehovani, zasramovani; kako je vsakdo mislil, da Bog ve kake bistroumne burke uganja če česki govor posnema? Vse to naj izobraženejši narod v Avstriji ni le dovolil, ampak še celo s ploskanjem hvalil.

Gospoda moja, cesarski reskript hoče temu razmerju konec storiti in skrajni čas je, da se takemu razmerju v istini konec stori. Če se Čehi v deželnem zboru zopet postavijo v naravno večino, ki jo v deželi imajo, to ni krivica. Če se pa to zgodi, bo vsled narodnostne postave, ki jo je vlada predložila, podeljena obema narodoma enaka bramba, enaka pravica. Ali ste gospoda morda v zadnjih 10 letih kde kako enako postavo predložili? Nikdar.

Mi Slovenci tedaj ta reskript z veseljem pozdravljamo, in ga smatramo kot začetek istinite ravnopravnosti narodov. Končno bi še rad nekaj omenil.

Najvišjo ceno dajem mirnim razmeram proti vsem vnajnim državam v obče in mirnim in priateljiskim razmeram proti nemški državi še posebej. Vprašam pa, če utegne zopet, kar le bog obvari, vojska biti z nemško državo, kaka bo ta vojska, dokler ni mir napravljen s Čehi? Želim da mir ako le mogoče ostane, pa nikakor ne bi hotel imeti, da bi Avstrija od tega odvisela, da vsako leto od kneza Bismarka sprejme spričalo pridnosti (Fleiszettel) za dostojno obnašanje. (Soglasje na desni.)

(10. seja 5. oktobra.) Na klopi deželnega odbora sedi samo Pairhuber poleg Hermana, drugi odborniki so se drugam poseli.

Dr. Srnec naznani interpelacijo na vlado zaradi pomanjkanja dveh kranjskih šolskih svetov za ljudske šole v mariborskih predmestjih.

Dr. Vošnjak stavi na vlado sledečo

interpelacijo glede narodnostne postave:

„Leto za letom so štajersko-slovenski poslanci v vsaki sesiji te visoke zbornice povod imeli, svoje pritožbe zaradi neizvedenja narodne ravnopravnosti v slovenskem Štajerji visoki vladi naznaniti in jej naročali, naj vendar enkrat načelo narodne ravnopravnosti tudi glede slovenskega Štajerja doveljave spravi. Naše pritožbe niso bile sprejete, naše prošnje so bile zastoj, in tudi še denes je ravnopravnost slovenskega jezika v šoli in uradu samo neizpolnena želja.

Ako hoče slovensko ljudstvo dohajati svojega soseda, kateri je v srečnejšem položaji, ako se hoče celoti naroda, ne samo posameznim mogoče storiti, da si potrebno stopinjo izobraženja dobode, morajo biti učilišča na narodni podlogi postavljena; ako se neče, da ljudstvo mnogo neprilik in škode trpi, morajo uradi v njegovem jeziku uradovati. Teh najbolj naravnih pravic slovensko ljudstvo nema.

Na Českem, kjer tudi dve narodnosti ena vsprejeda druge živite, kakor v naši deželi, z razločkom, da so tam Čehi v večini in Nemci v manjini, je vlada v deželnem zboru narodnostno postavo predložila, po kateri bi se izključivo narodna vprašanja v deželnem zastopstvu po narodnih kurijah reševala.

Za štajersko dozda enake vladne predloge ni bilo, dasiravno je iz ravno navedenih uzrokov narodnostna postava tudi za našo deželo silno potrebna, da vendar enkrat tudi slovensko

ljudstvo v stvarno posestvo onih narodnih pravic stopi, ktere ima nemško od nekaj.

Jaz torej stavim na c. kr. vladnega zastopnika sledečo interpelacijo:

Glede na to, da prebivate v vojvodini štajerski dve narodnosti, nemška in slovenska, da vsaka izmed njiju stanuje v celokupni masi;

glede na to, da ni ravnopravnost slovenskega jezika niti v šoli niti v uradu uresničena;

glede na to naposled, da je visoka vlada deželnemu zboru kraljestva českega, kjer so enake razmere, zaradi brambe pravic tamošnjih narodnosti predložiti izvolila narodnostno postavo, dovoljujem si c. kr. vladnemu zastopniku vprašanje staviti;

ali vis. vlada hoče tudi štajerskemu deželnemu zboru dotično postavo predložiti.“

C. kr. namestnik obljubi, da bode bode to interpelacijo vis. vladi predložil in v eni prih. seji odgovoril. (Konec prih.)

Dopisi.

Iz Ljubljane, 4. oktobra. [Izv. dop.]

Denes je bila v deželnem zboru volitev deželnega odbornika in voljen je bil, kakor je že pisal poročevalec iz deželnega zbora, s 4 glasi gosp. Janez Murnik in je tako k svojim mnogim poslovom, dobil še enega, ki nese gotovih 1000 gl. na leto. Ta volitev ima celo zgodovino za seboj. Naši poslanci so se namreč razkrojili v dve stranki, v konservatino in naprednjaško. Prva je agitovala za Murnika, eventuelno za Poklukarja, druga za dr. Zarnika. Po mnozih in več nego živahnih razpravah se je sklenilo, da mora glasovati ves narodni „klub“, in kandidatu, kateri bode imel večino glasov, morajo dati svoje glase tudi dotični poslanci izmed kurije mest in trgov. Za dr. Zarnika so v klubu glasovali gg. Kozler, Razlag, Kotnik, Rudež, Jugovic, Kramarič, Pintar in Svetec, — za Murnika pa: Horak, (Murnikov tast!) V. C. Supan, Kosta, Barbo, Tavčar, Toman, Kramar, Irkič in Koren. Tako je Murnik, ker se je gosp. dr. Bleiweis glasovanja zdržal in ker poslanece Zagorca in Grabrijana nazočih bilo ni — v „klubu“ za en glas zmagal.

Izid te volitve je vzbudil vsobčo nevoljo in bo imel, kakor vsaki „Justamentnöt“, svoje nasledke, kajti pri tej volitvi je šlo za več, nego za osebo. Najhuje so proti dru. Zarniku agitovali gg.: Barbo, Tavčar in Kosta. Slednjega glas se je iz posvetovalne sobe čul celo na zborniško galerijo. Uzrok nevolje pa ne izvira iz zavidnosti. Vsakdo naj ima svoj zaslužek za svoje delo. A gosp. Murnik ima itak že toliko poslov in služeb, da gotovo več nego lahko izhaja, naj bi se bilo tedaj tudi komu družemu kaj privoščilo in naj bi se služba deželnega odbornika sploh ne zlorabila kot „regulator“ za dozdevno pravoslavno politično mér, ali pa kot hladilo za osobno antipatijo in mržnjo, kar se je pri tej volitvi tako očevidno pokazalo.

Jako skrivnostno je tudi to, da se je volil za odbornikovega namestovalca gosp. Svetec, kateri je še le pred kratkim nastopil notariat v Idriji, kateri tedaj ne bo mogel biti v Ljubljani. Taka so pota narodne previdnosti.

Iz Ljubljane, 5. oktobra. [Izv. dop.]

Med uradniki, nad katerimi visi Damoklov meč v podobi reorganizacije deželnih zavodov je tudi znani gosp. Urbas, sedaj uradnik v bolnišnici. Kakor ima ta mož čisto slovensko ime, tako je zagriznen nemškutar ali prav za prav renegat. Če le slovensko besedo čuje, ga preleti že kurja polt. Bil je do sedaj najmarljivejši ud zloglasnega društva „Feuerwehr“ ter je čestokrat po krčmah se repenčil in zabavljaj narodnjakom in sploh vsemu, kar je koli narodnega. Sedaj pa, ko je začela sapa bolj na narodno stran briti, je ta zviti mož obrnil plašč po vetru. Izbrisal se je iz društva „Feuerwehr“ in baje toči krokodilove solze, da je bil tako zaslepljen in bil v protinarnem taboru. Ni ga več videti med nemčurji, ampak, kjer le more

poišče kakega merodajnega narodnjaka, da si olajša svojo grešno vest. Zlasti na poslanca Irkiča ima gosp. Urbas „scharf“, čestokrat z njim šeta, kajti rad bi preko njegove osebe splezal na boljšo službo. Pa tu velja znani izrek: „Man merkt die Absicht und wird verstimmt;“ mislim, da bodo tudi merodajni krogi spoznali Vaš novi „taktischen Aufmarsch“, ter se ne dali sladkimi besedami preslepiti, marveč z Vami, gospodine Urbas, postopali, kakor ste si zaslužili. Isto tako bi se utegnili zgoditi gospodu Fleré-tu.

Zadnjič omenjeni gosp. Adalbert Gertscher je moral zapustiti svoj posel kot „reportér“ Laibacherice, ter se podati v Postojno na svojo službo. Njegovo mesto pa je včeraj zavzimal zopet c. kr. uradnik, namreč avskultant gosp. Edvard Den. Ne vemo ali imajo pri deželni sodnji ali premalo dela, ali preveč uradnikov, ali pa oboje, da pošiljajo avskultanta koj penny-a-liner za Laibacherico v deželni zbor. Če gosp. Bamberg ne najde človeka, kateri bi poročal za vladni list, naj ga pa pusti. Uradniki pa niso za to plačani in nameščeni, da bi njemu pomagali polniti list.

Politični razgled.

V notranji politiki ni poročati važne premembe. Odbor českega deželnega zbora, je izdelal že svoj važni odgovor na cesarski reskript. V ponedeljek bode, pravijo, objavljen in Nemei bodo imeli zopet na kaj kričati. Zdaj jim že gradiva manjka, zato vadijo svoje ostroumje na miroljubni adresi vorarlberskega zbora in pogrevajo fraze, s kterimi

je dolnje-avstrijski zbor zavrzel znane vladne predloge. Stanje Hohenwartovo je trdno in krt Beust, pravijo, da zopet miruje. V višjih krogih nemajo o nemški opozicije nič večje misli, kakor kakor je ta klika zasluži. — Po ne prav zanesljivem poročilo bodo vsi deželni zbori sredi tega meseca zaprti, samo česki bo še nekaj časa zboroval, da voli (s protestom) v državni zbor, ki bi se imel že novembra sniti.

Izmed zunanjih dežel je zopet Španjsko na politično površje prišlo. Pri volitvi predsednika narodnih zastopnikov (kortesov) je zmagala protiministerska stranka. Predsednik miniserstva Zorilla je torej odstopil. Liberalna in radikalna stranka pa za njega po Madridu demonstruje in — za kralja, ki je bil tega „radikalnega“ ministra izbral. Več veljakov ni hotelo za njim ministerstvo prevzeti. Zdaj se je našel neki Malcampo. — Na Francoskem niso še z zadnjo vojsko nikakor v redu. Thiers je sestavil komisijo, ki ima soditi o oficirjih, kateri so se bili Prusom udali. To bode morda na korist Napoleonovcem, ker utegne mnogo vojakov razdražiti. Volitve v municipije bodo, pravijo, izpale v republikanskem duhu.

Razne stvari.

* (Nov humorističen list) „Sršeni,“ bode izdajal v Ljubljani g. Iv. Železnikar. Več o tem kasneje.

* (Ruske banke in akcijska društva.) V barbarični Rusiji je občnih bank zdaj 206; zakladni kapital jim je sicer razmeroma skromen,

15—16 milijonov rubljev; kljubu temu spravijo vsako leto 200—300 milijonov rubljev v obrat in promet. Še večji obrat v denarjih delajo akcijska društva, kterih je 273. Njih obrat znaša več nego milijardo rubljev na leto. Kako narodno-gospodarstveno strašno hitro napreduje slovanska Rusija kaže slučaj, da je v zadnjih deset letih razmnožilo se število akcijskih društev ali asociacij za 219 in za kapital 666 milijonov rubljev.

Za Tomšičev spominek.

Prenesek . . . 1687 gld. 10 kr.
Gosp. Anton baron Cojz iz Kranja . . . 20 „ — „
Skup . . . 1687 gld. 10 kr.

Dunajska borsa 4. oktobra.

Enotni drž. dolg v bankoveih . . . 57 gld. 95 kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . . 68 „ 30 „
Kreditne akcije 288 „ 60 „
London 118 „ 20 „
Srebro 117 „ 50 „
C. k. cekin 5 „ 68 „
Napol. 9 „ 44 „

Bolenje zob,

naj bode reumatične nature ali naj izvira iz otlilih zob, se gotovo otolaži ako se upotrebljuje **Ana-therinova voda za usta** od dr. **J. G. Poppa**, č. k. dvornega zobnega zdravnika na Dunaji, mesto, Bognergasse, št. 2. Med tem ko dosti hvaljenih pomočkov dostikrat nič ne pomaga, ali se potrebovati ne da, ali pa zavoljo nespretnosti v rabljenji druge bolečine in vnetja napravi, druge zopet, kakor opiat, lahko onesvestijo — odpravi anatherinova voda bolečost lahko, hitro in gotovo, ker razdraženi živec potolaži, njegovo občutljivost zmanjša, in harmonijo med vnanjimi in notranjimi organi zopet naredi.

V flašah po 1 gld. 40 kr.

Plomba za zobe.

Ta plomba obstoji iz enega prahu in iz tekočine, ki se potrebuje za napolnjenje otlilih zob, da so zopet taki ko prej in se ne drobe še dalje, ter da ne ostajajo v njih ostanki jedil, sline in druge tekočine, ki razjede zob in tako bolezen naredi.

Cena enega etui-a je 2 gld. 10 kr.

Zaloge

te povsod tudi v Nemškem, v Švajci, na Turškem, v Ameriki, Holandiji, Belgiji, Italiji, na Ruskem, v zapadni Indii znanih in hvaljenih artiklov so v pravi in frišni kvaliteti

v Mariboru v Bankalarjevi lekarnici, pri g. A. W. Königa, lek. Marija pomočnica, pri g. F. Kolletnigu in v Tauchmann-ovi bukvarnici; v Celji pri Crisperju in v Baumbachovi lekarni; v nemškem Landsbergu pri A. L. Müllerju, lekarju; v Gleichenbergu pri F. pl. Feldbachu, lek.; v Konjicah pri C. Fischerju, lek.; Leibnitz, lek. vdove Kretzig; Ljutomeru lek. F. Pessiak; Murek lek. L. pl. Steinberg; v Ptujju lek. E. Reithammer; Radgoni lek. F. Schulz in J. Weitzinger; v Brežeah J. Schniderschitsch; Rogatec lek. Krisper; v Kislivodi v lekarni; Stainz V. Timonschek, lek.; Sl. Bistrei J. Dienes, lek.; Slov. Gradcu J. Kaligarič; Podčetrtek Vasulik lek. Varaždinu A. Halter, lek.

(24—1)

Kovane, uradno preiskane decimalne vage četirivoglate oblike:

Nositeljna moč: 1 2 3 5 10 15 cent.
Cena, gld.: 18 21 25 35 45 55.
Nositeljna moč: 20 25 30 40 50 cent.
Cena, gld.: 70 80 90 100 110.

Balansirne vage:

Nositeljna moč: 1 2 4 10 20 30 fnt.
Cena, gld.: 5 6 7.50 12 15 18*
Nositeljna moč: 40 50 60 70 80 fnt.
Cena, gld.: 20 22 25 27.50 30.

Vage za živino z železnim obročjem in utegi (gevihti):

Nositeljna moč: 15 20 25 30 40 50 cent.
Cena, gld.: 150 170 200 230 300 350.

Mostne vage:

Nositeljna moč: 50 60 70 80 100 cent.
Cena, gld.: 350 400 450 500 500.
Nositeljna moč: 120 150 200 300 cent.
Cena, gld.: 600 650 750 900.

L. Buganij & Comp., fabrikanti vag in utegov.

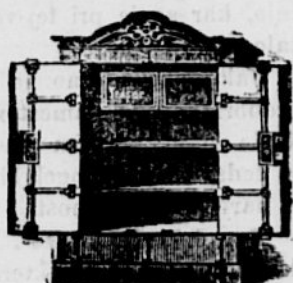
Dunaj, mesto, Singerstrasse Nr. 10.

Dalje vse sorte druge vage in utegi.

Naročilom proti pošiljanju denarja ali na pošto poduzetje ustreže precej:

Pri razstavi v Gradcu 1870. l. s. zlato svetinjo nadarjena.

Prva štajarska c. kr. priv. tovarna (fabrika) ognja in vlomačvarnih

blagajnic [kas] za denar in pisma, miz za pisanje

Vincencij-a Kanduth-a v Gradci,

tovarna: Beethovenstrasse 21.

priporoča svoje iz najboljšega štajarskega blaga, s ključavnicami po posebnih patentih, in najsolidnejše dovršene izdelke, za ktere je porok, po jako znižani ceni. Proti primernemu vplačilu na olajšanje p. n. občinstva tudi plačila na svote. Izključljiva prodaja pri

ANTON KORÖSI,

(18) železninar, Griesgasse Nr. 10, v Gradci.

Klemenz Müller-jevi

slavnoznameniti
novi šivalni stroji za družine po
Singer-jev sistem

kakor tudi Wheeler & Wilson, Howe, Grover & Baker-jevi ročni šivalni stroji, stroji za pletenje (strikanje), igle, šivanke, svila in nit se dobivajo po najnižji ceni na drobno in na debelo. — Glavna kupčija šivalnih in pletilnih strojev

Rudolf-a Scherz-a

21 Opernring 21 na Dunaji.

Profesor matematike pl. Orlice

v Berlinu, Wilhelmstrasse 5.

priporoča svojo po racionalnih znanostnih načelih gori postavljeno in v povedanji igrozrelih kombinacij obstoječe

poduke za igranje v številkini loto.

Kot honorar za pomaganje pri igri se da 10 procentov dobička v igranji, v gotovem pa precej enkrat za naprej odškodovanje stroškov od 1 resp. 2 goldinarja, in sicer za eno instrukcijo za estratto ali ambo 1 gld., za terno ali ambo-terno pa 2 gld. Na željo se prej natančneje stvar razloži zastoj. Molči se kjer je treba. Hvalil svojega sveta ne bom, velik uspeh je znan. Naj se obrne naravnost do

profesorja matematike

pl. Orlice

v Berlinu, Wilhelmstrasse 5.

(32—1)